

Raad voor de
rechtspraak

aan Eerste Kamer
van De Rechtspraak
datum 22 februari 2023
onderwerp Position Paper Rechtspraak stand van zaken voorbereiding
Omgevingswet

Inleiding

De vaste commissies voor Infrastructuur, Waterstaat en Omgeving en voor Economische Zaken en Klimaat/Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van de Eerste Kamer hebben de Rechtspraak verzocht om een standpunt over de uitvoerbaarheid van de Omgevingswet en de werking van het DSO in te nemen. Eerder nam de Rechtspraak op 21 december 2021 deel aan een deskundigenbijeenkomst in de Eerste Kamer over deze wet. Voorafgaand daaraan deed de Rechtspraak [deze position paper](#) aan de Eerste Kamer toekomen.

Algemeen

De Rechtspraak kan geen standpunt innemen over de voorbereiding van derden op de inwerkingtreding van de Omgevingswet en de uitvoerbaarheid hiervan. De Rechtspraak kan het volgende aangeven over haar eigen voorbereiding voor wat betreft opleidingen, aanpassingen van het procesreglement en het werken met het DSO.

Opleiding

Op dit moment zijn ongeveer 90 rechters en gerechtsjuristen opgeleid in de Omgevingswet met een basiscursus en verdiepingscursussen. De Rechtspraak heeft voldoende opgeleide mensen om de eerste zaken na inwerkingtreding van de Omgevingswet tijdig te kunnen behandelen. Nog eens ongeveer 100 rechters en gerechtsjuristen zullen een opleiding volgen direct na de inwerkingtreding van de Omgevingswet.

Procesreglement

De Omgevingswet voorziet in een nieuwe procedure voor onteigening waarbij de bestuursrechter moet beslissen op een verzoek van een bestuursorgaan tot bekrachtiging van een beschikking om een of meerdere percelen te onteigenen. De Rechtspraak bereidt een aanpassing van het Procesreglement bestuursrecht rechtbanken 2021 voor om de afwikkeling van dergelijke verzoeken te vereenvoudigen. Hiervoor is informatie opgehaald bij derden en de bedoeling is om de aanpassing vast te stellen voor 2024.

DSO

De Rechtspraak volgt nauwgezet de ontwikkelingen rondom de raadpleegbaarheid van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). De nadruk ligt hierbij op de ontsluiting en raadpleegbaarheid van overheidsinformatie die ten grondslag heeft gelegen aan besluitvorming, bijvoorbeeld een omgevingsplan of een toepasselijke beleidsregel. Een goede raadpleegbaarheid is belangrijk voor initiatiefnemers, bestuursorganen, rechtszoekenden en de rechtspraak zelf: een bestuursrechter moet weten wat het wettelijk en planologisch kader is van het in geding zijnde besluit op grond van de Omgevingswet (bijvoorbeeld een omgevingsvergunning of een handhavingsbesluit) om de rechtmatigheid ervan te kunnen beoordelen. Snelle en eenvoudige raadpleegbaarheid van informatie draagt bij aan tijdige (snelle) rechtspraak. Ook uit oogpunt van goede rechtsbescherming vindt de Rechtspraak het belangrijk dat iedereen goede toegang heeft tot deze informatie.

De afgelopen maanden hebben medewerkers van de Rechtspraak deelgenomen aan een klankbordgroep voor de ontwikkeling van de viewer 'document en kaart' (verder VDK) en is deze viewer getest.

Raad voor de
rechtspraak

pagina 2 van 2

De Rechtspraak stelt de volgende extra randvoorwaarden aan de raadpleegbaarheid om zaken te kunnen behandelen:¹

- De bestuursrechter moet de mogelijkheid hebben om in een gebied of op een bepaalde plek op de kaart snel verschillende functies of aanduidingen van een omgevingsplan te bekijken;
- De bestuursrechter toetst een besluit aan het recht dat gold toen dit besluit werd genomen. Het zal vaak voorkomen dat een Omgevingsplan hierna wederom wordt gewijzigd. Omdat het DSO doorlopend wordt gewijzigd, moet de rechtspraak dus ook de vorige versies van omgevingsplannen en overige regelgeving kunnen raadplegen, het zogenoemde ‘tijdreizen’ naar één of meerdere momenten in het verleden;
- Op grond van de Algemene wet bestuursrecht moet het bestuursorgaan in iedere zaak de op zaak betrekking hebbende stukken naar de rechtbank zenden. Daarvoor zou de mogelijkheid moeten bestaan om een handige web-link te sturen naar informatie in het DSO om de relevante regels snel en eenvoudig te ontsluiten en om alle partijen in een zaak snel toegang te kunnen bieden tot deze informatie;
- De VDK-viewer moet met een gewone computer en standaard web-browser kunnen worden gebruikt;
- Er moet een eenvoudige koppeling zijn met het gepubliceerde besluit in de Landelijke voorziening bekendmaking en beschikbaarstellen (LVBB).

De meest recent getoonde versie van de VDK-viewer lijkt te voldoen aan deze randvoorwaarden. Met de VDK-viewer kan een gebied worden geraadpleegd en kan worden gereisd in de tijd. Door middel van een weblink kan het bestuursorgaan het omgevingsplan ter beschikking stellen dat van toepassing was op het moment van het nemen van het bestreden besluit. De informatie kan worden ontsloten met een doorsnee computer. Werken met deze systemen vergt enige oefening maar hierin ziet de Rechtspraak geen onoverkomelijk probleem.

Wel adviseert de Rechtspraak om nog meer aandacht te besteden aan de gebruikersvriendelijkheid van het systeem voor burgers. De betrouwbaarheid van de getoonde informatie in de VDK-viewer is van groot belang. De Rechtspraak kan dit niet zelf verifiëren en de betrouwbaarheid dient derhalve door de bestuursorganen te worden gewaarborgd. Mede gelet op de afwikkeling van lopende procedures en procedures waarop het huidige recht ingevolge overgangsrecht van toepassing blijft, vindt de rechtspraak het wel van belang dat de huidige mogelijkheden voor raadplegen (ruimtelijkeplannen.nl) beschikbaar blijven na inwerkingtreding van de Omgevingswet. De Rechtspraak heeft de LVBB nog niet getest en kan daarom nog niets zeggen over de koppeling tussen de LVBB en de VDK-viewer.²

¹ Hierbij wordt benadrukt dat de eerstelijns bestuursrechtspraak géén beroepen over de vaststelling van omgevingsplannen behandelt. Deze zaken worden door de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State behandeld. Mogelijk stelt de Afdeling bestuursrechtspraak andere of meer eisen aan de raadpleegbaarheid dan de Rechtspraak.

² De Rechtspraak heeft de overige onderdelen van het DSO (het Omgevingsloket en de Vergunningcheck) niet getest.